

Euroopan
komissio

Sosiaaliturvaoikeudet

Latviassa

Tämän oppaan tiedot on koottu ja päivitetty tiiviissä yhteistyössä sosiaaliturvan keskinäisen tietojärjestelmän (MISSOC) kansallisten yhteyshenkilöiden kanssa.

Lisätietoja MISSOC-verkostosta on sivulla

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=815>

Tässä oppaassa kuvaillaan yleisesti kunkin maan sosiaaliturvajärjestelmää. Lisätietoja saa muista MISSOCin julkaisuista, jotka kaikki löytyvät edellä mainitusta linkistä. Voit myös ottaa yhteyttä tämän oppaan liitteessä I lueteltuihin toimivaltaisiin viranomaisiin ja laitoksiin.

Euroopan komission ja kenenkään sen puolesta toimivan henkilön ei voida katsoa olevan vastuussa tämän julkaisun sisältämien tietojen mahdollisesta käytöstä.

SISÄLLYSLUETTELO

I luku: Johdanto, järjestäminen ja rahoitus.....	4
Johdanto	4
Sosiaaliturvan järjestäminen	4
Rahoitus	5
II luku: Terveystenhoito.....	6
Terveystenhoidon saamisen edellytykset	6
Mitä järjestelmä kattaa?	6
Hoidon saaminen	6
III luku: Sairausetuudet	7
Sairausetuuksien saamisen edellytykset	7
Mitä järjestelmä kattaa?	7
Sairauspäivärahan saaminen.....	8
IV luku: Äitiys- ja isyysetuudet.....	9
Äitiys- ja isyysetuuksien saamisen edellytykset	9
Mitä järjestelmä kattaa?	9
Äitiys- ja isyysetuuksien saaminen.....	10
Luku V: Työkyvyttömyysetuudet	11
Työkyvyttömyysetuuksien saamisen edellytykset.....	11
Mitä järjestelmä kattaa?	11
Työkyvyttömyysetuuksien saaminen	11
Luku VI: Vanhuuseläkkeet ja -etuudet	12
Vanhuusetuuksien saamisen edellytykset.....	12
Mitä järjestelmä kattaa?	12
Vanhuusetuuksien saaminen	13
VII luku: Eloonjääneiden etuudet.....	14
Eloonjääneiden etuuksien saamisen edellytykset.....	14
Mitä järjestelmä kattaa?	14
Eloonjääneiden etuuksien saaminen	15
VIII luku: Työtapaturma- ja ammattitautietuudet	16
Työtapaturma- ja ammattitautietuuksien saamisen edellytykset	16
Mitä järjestelmä kattaa?	16
Työtapaturma- ja ammattitautietuuksien saaminen.....	17
IX luku: Perhe-etuudet.....	18
Perhe-etuuksien saamisen edellytykset.....	18
Mitä järjestelmä kattaa?	18
Perhe-etuuksien saaminen	19
X luku: Työttömyys	20
Edellytykset työttömyysetuuksien saamiseksi	20
Mitä järjestelmä kattaa?	20
Työttömyysetuuksien saaminen	21
XI luku: Vähimmäistoimeentulo.....	22
Vähimmäistoimeentuloetuuksien saamisen edellytykset.....	22
Mitä järjestelmä kattaa?	23
Vähimmäistoimeentuloetuuksien saaminen	23
XII luku: Pitkäaikaishoito	25
Pitkäaikaishoidon saamisen edellytykset	25
Mitä järjestelmä kattaa?	25
Pitkäaikaishoidon saaminen.....	26
Liite: Sosiaaliturvalaitosten yhteystiedot ja hyödyllisiä Internet-osoitteita	27

I luku: Johdanto, järjestäminen ja rahoitus

Johdanto

Latvian sosiaaliturvajärjestelmä kattaa

- hoitopalvelut, sairausvakuutuksen, äitiys- ja isyyspäivärahan
- työtaturmien ja ammattitautien vuoksi maksettavat etuudet
- hautausavustuksen
- työkyvyttömyyseläkkeet
- vanhuus- ja perhe-eläkkeet
- työttömyysvakuutuksen
- perheavustukset.

Sosiaaliturvan järjestäminen

Sosiaaliturvajärjestelmän järjestelyt hoitaa Latviassa sosiaalisesta hyvinvoinnista vastaava ministeriö (*Labklājības ministrija*), jonka tärkein tehtävä sosiaaliturvan alalla on kehittää ja toimeenpanna sosiaalivakuutuksiin ja valtion sosiaalietuuksiin liittyvää valtion politiikkaa.

Valtion terveydenhoitohallinnon keskeinen elin on helmikuusta 2003 lähtien ollut terveysministeriö (*Veselības ministrija*), joka vastaa politiikan kehittamisestä ja lainsäädännön laatimisesta tällä alalla.

Kansallinen sosiaalivakuutuslaitos (*Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra*) ja sen paikallistoimistot hoitavat valtion sosiaalietuuksia ja sosiaalivakuutuspalveluja seuraavilla aloilla: sairaus, työttömyys, vanhemmuus, äitiys, vanhuus, eloonjääneet, työkyvyttömyys, työtaturmat ja ammattitaudit.

Kansallinen työvoimatoimisto (*Nodarbinātības valsts aģentūra*) hallinnoi työnvälitykseen, työharjoitteluun ja uudelleen koulutusohjelmiin ilmoittautumista, kun taas kansallinen sosiaalivakuutuslaitos huolehtii työttömyysetuuksien maksusta.

Sosiaalipalveluja hallinnoivat sosiaalisesta hyvinvoinnista vastaava ministeriö (*Labklājības ministrija*), sen alaisuudessa toimivat elimet (kansallinen sosiaalisesta integraatiosta vastaava laitos (*Sociālās integrācijas valsts aģentūras*)), kansalaisjärjestöt ja kunnat, kun taas sosiaaliavusta vastaavat kunnat. Kunnat eivät ole minkään ministeriön valvonnassa.

Terveydenhoitobudjetin hallinnoinnista vastaa kansallinen terveystalouden palvelu (*Nacionālais veselības dienests*). Kansallinen terveystalouden palvelu tekee vuosisopimuksia terveydenhoitopalvelujen tarjoajien kanssa ja kattaa vakuutettujen terveydenhoidon kustannukset palveluntarjoajille näiden sopimusten puitteissa. Pakollinen kansallinen terveystalouden palvelu sisältää myös tiettyjen lääkkeiden korvaukset.

Rahoitus

Kansallinen verohallinto (*Valsts ieņēmumu dienests*) vastaa sosiaalivakuutusmaksujen keräämisestä (samoin kuin tuloverojen keräämisestä).

Bruttopalkasta maksetaan 35,09 % vakuutusmaksuna pakolliseen sosiaaliturvajärjestelmään. Työnantajan osuus tästä on 24,09 % ja työntekijän osuus 11 %. Työnantaja vastaa näiden maksujen suorittamisesta ja pidättää laissa säädetyn prosenttiosuuden automaattisesti työntekijän palkasta.

Itsenäisten ammatinharjoittajien suorittama pakollinen sosiaaliturvamaksu lasketaan tuotannosta, työn suorittamisesta, palvelujen tarjoamisesta, poikkeuksellisesta toiminnasta ja ammatillisesta toiminnasta saatujen tulojen sekä muiden tulojen pohjalta.

II luku: Terveystenhoito

Terveystenhoidon saamisen edellytykset

Seuraavilla henkilöillä on oikeus terveystenhoitoon:

- Latvian kansalaisilla ja heidän lapsillaan
- Euroopan unionin jäsenvaltioiden, Euroopan talousalueen valtioiden ja Sveitsin valaliiton kansalaisilla, jotka asuvat Latviassa työsuhteen takia tai itsenäisinä ammattinharjoittajina, sekä heidän perheenjäsenillään
- ulkomaalaisilla, joilla on pysyvä oleskelulupa Latviassa, sekä heidän lapsillaan
- pakolaisilla ja henkilöillä, joille on myönnetty vaihtoehtoinen (toissijaista suojelua saavan henkilön) asema, sekä heidän lapsillaan
- vangituilla, pidätetyillä ja vankeuteen tuomituilla henkilöillä sekä heidän lapsillaan

Latvialaisten puolisoilla sekä Latviaan tilapäisen oleskeluluvan saaneiden muiden kuin latvialaisten puolisoilla on oikeus maksuttomaan äitiyshuoltoon ja synnytykseen, joiden kustannukset maksetaan valtion budjetista.

Mitä järjestelmä kattaa?

Kansallinen järjestelmä kattaa käynnit yleislääkärillä sekä sairaalahoidon tai erikoislääkärin hoidon yleislääkärin läheteellä..

Potilaat (paitsi alle 18-vuotiaat, raskaana olevat naiset, puutteenalaiset ja muut erityisesti mainituissa tiloissa olevat) suorittavat maksun käydessään yleis- tai erikoislääkärillä tai sairaalassa. Maksun määrä vaihtelee sairaalan ja hoidon mukaan.

Hoidon saaminen

Ensin vakuutetun on varattava aika yleislääkäriltä.

Valtion kustantamia hoitopalveluja saa vain hoitolaitoksissa, jotka ovat tehneet sopimuksen kansallisen terveystpalvelun kanssa. Siispä ennen kuin henkilö menee lääkäriin saadakseen palveluja sairausvakuutuksen suorakorvausjärjestelmää käyttäen, hänen on selvitettävä,

- onko lääkäri tai terveystkeskus sopinut palvelujen taksoista kansallisen sairausvakuutuslaitoksen kanssa ja
- korvaako valtio hänen tarvitsemansa hoidot.

Jokaisen valtion takaamia hoitopalveluja käyttävän henkilön on maksettava valtion vahvistama omavastuuosuus (katso edellä "Mitä järjestelmä kattaa").

III luku: Sairausetuudet

Sairausetuuksien saamisen edellytykset

Sairausvakuutuksesta maksetaan sairauspäivärahaa, jos henkilö jää pois työstään ja menettää näin ollen ansiotuloja tai jos itsenäinen ammatinharjoittaja menettää ansiotuloja jostakin seuraavasta syystä:

- sairaus tai vamma
- koska hän saa sairaanhoitoa tai ennaltaehkäisevää hoitoa
- koska hänet on määrätty karanteeniin
- koska hän saa toipumisaikana lääkärin määräyksestä hoitoa hoitolaitoksessa, jos lääkärikunta katsoo tämän tarpeelliseksi, siihen saakka, kunnes hän on jälleen työkykyinen
- koska hän hoitaa alle 14-vuotiasta sairasta lasta
- koska hän on sairaalassa siksi, että hänelle laitetaan proteesi tai ortoosi.

Oikeus etuuteen on kaikilla työntekijöillä ja itsenäisillä ammatinharjoittajilla.

Mitä järjestelmä kattaa?

Sairauspäivärahaa maksetaan seuraavin ehdoin 11. työkyvyttömyyspäivästä alkaen siihen saakka, kunnes henkilö on jälleen työkykyinen:

- yhtäjaksoisesti enintään 26 viikkoa siitä päivästä lähtien, jona henkilö menettää työkykynsä
- yhteensä enintään 52 viikkoa kolmen vuoden aikana.

Jos sairaanhoidon jatkaminen on todettu tarpeelliseksi, sairauspäivärahan maksamista voidaan erityistapauksissa jatkaa kauemmin kuin määrätty 26 viikkoa, mutta ei pidempään kuin 52 viikkoa, työkyvyttömyyden ensimmäisestä päivästä lähtien, jos työkyvyttömyys on jatkuvaa.

Työnantaja maksaa 10 ensimmäisen työkyvyttömyyspäivän palkan.

Jos henkilö jää työstä pois siksi, että hän huolehtii alle 14-vuotiaasta sairaasta lapsesta, päivärahaa maksetaan ensimmäisestä päivästä alkaen enintään 14 päivää, jos lasta hoidetaan kotona, ja enintään 21 päivää, jos lapsi on sairaalahoidossa.

Sairauspäivärahan määrä on 80 % vakuutetun vakuutuslaskusta, joka lasketaan sosiaaliturvamaksujen maksuperusteena käytetyn 12 kuukauden palkan perusteella. Väliaikaisesti, 1.1.2010 ja 31.12.2014 välisenä aikana, 11,51 latia (17 euroa) ylittävistä päivittäisistä etuudesta maksetaan vain puolet.

Vakuutetun tai huollettavan perheenjäsenen kuollessa maksetaan hautausavustus (*Apbedīšanas pabalsts*)

Sairauspäivärahan saaminen

Sairauspäiväraahakemus osoitetaan kansalliselle sosiaalivakuutuslaitokselle (VSAA). Siihen on liitettävä lääkärintodistus sekä työnantajan todistus, jossa todetaan, ettei henkilö ole työskennellyt työkyvyttömänä ollessaan. Itsenäinen ammatinharjoittaja todistaa itse, ettei hän ole saanut tuloja työkyvyttömyytensä ajalta.

Hakija voi viedä nämä asiakirjat sinne itse tai hänen valtuuttamansa henkilö voi jättää ne sinne esittämällä valtakirjan. Asiakirjat toimittavan henkilön on esitettävä henkilöllisyystodistuksensa. Asiakirjat voi myös lähettää postitse VSAA:n toimistoon. Sairauspäivärahaa voi hakea 12 kuukauden sisällä ensimmäisestä työkyvyttömyyspäivästä.

IV luku: Äitiys- ja isyysetuudet

Äitiys- ja isyysetuuksien saamisen edellytykset

Oikeus etuuksiin on kaikilla työntekijöillä ja itsenäisillä ammatinharjoittajilla

Äitiyspäiväraha

Äitiyspäivärahaa (*maternitātes pabalsts*) maksetaan koko äitiysloman ja synnytyksen jälkeisen loman ajalta, jos äiti ei palaa työhönsä ja menettää näin ollen ansiotulonsa tai jos hän menettää itsenäisenä ammatinharjoittajana tulonsa.

Isyyspäiväraha

Isyyspäivärahaa (*paternitātes pabalsts*) maksetaan isälle lapsen synnyttyä (kymmenen kalenteripäivän pituisen loman ajan).

Vanhempainpäiväraha

Vanhempainetuutta maksetaan hoitovapaalla oleville, jotka kasvattavat alle yksivuotiaita lapsia, jos nämä henkilöt ovat työsuhteessa etuuden myöntämispäivänä. Etuus myönnetään yhdelle vanhemmista tai henkilölle, joka huolehti lapsesta tämän huoltajana, adoptiovanhempana tai sijaisvanhempana.

Mitä järjestelmä kattaa?

Äitiyspäiväraha

Äitiyspäivärahaa maksetaan äitiysloman ja synnytyksen jälkeisen loman ajalta, joista kumpikin kestää 56 kalenteripäivää. Näin ollen äitiysetuudet kattavat 112 kalenteripäivää.

Jos nainen ilmoittautuu lääkärin hoitoon ennen 12. raskausviikkoa ja hänen tilaansa on seurattava jatkuvasti koko raskauden loppuajan, lakisääteistä äitiyslomaa pidennetään 14 päivää, jolloin äitiyspäivärahaa maksetaan yhteensä 70 äitiyslomapäivältä.

Synnytykseen liittyvien tai synnytyksen jälkeisten komplikaatioiden ilmetessä sekä naisen synnyttäessä kerralla useamman kuin yhden lapsen lakisääteistä synnytyksen jälkeistä lomaa pidennetään 14 päivää, jolloin äitiyspäivärahaa maksetaan yhteensä 70 lomapäivältä.

Äitiyspäivärahan määrä on 80 % vakuutetun keskimääräisestä vakuutuslaskasta, joka lasketaan sosiaaliturvamaksujen maksuperusteena käytetyn 12 kuukauden palkan perusteella.

Marraskuun 3. päivästä 2010 joulukuun 31. päivään 2014 11,51 latia (17 euroa) ylittävästä päivärahan osasta maksetaan vain puolet.

Isyyspäiväraha

Isyyspäivärahan määrä on 80 % vakuutetun keskimääräisestä vakuutuspalkasta, joka lasketaan sosiaaliturvamaksujen maksuperusteena käytetyn 12 kuukauden palkan perusteella.

Marraskuun 3. päivästä 2010 joulukuun 31. päivään 2014 11,51 latia (17 euroa) ylittävistä päivärahan osasta maksetaan vain puolet.

Vanhempainpäiväraha

Vanhempainpäivärahan (*vecāku pabalsts*) määrä on 70 % vakuutetun keskimääräisestä vakuutuspalkasta, joka lasketaan sosiaaliturvamaksujen maksuperusteena käytetyn 12 kuukauden palkan perusteella. Se on kuitenkin vähintään 63 latia (91 euroa) kuukaudessa.

31. joulukuuta 2014 saakka (2. marraskuuta 2010 jälkeen syntynyttä lasta hoitavan henkilön) 11,51 latia (17 euroa) ylittävistä päivärahan osasta maksetaan vain puolet.

Vanhempainpäivärahan maksaminen keskeytetään, jos henkilö saa samaan aikaan työttömyysetuuksia.

Äitiys- ja isyysetuuksien saaminen

Äitiyspäiväraha

Saadakseen äitiyspäivärahaa äidin on toimitettava kansalliselle sosiaalivakuutuslaitokselle (VSAA) hakemus, äitiystodistus ja työnantajan todistus, jossa todetaan, ettei henkilö ole työskennellyt äitiyslomansa aikana. Itsenäinen ammatinharjoittaja todistaa itse, ettei hän ole saanut tuloja äitiyslomansa aikana.

Isyyspäiväraha

Saadakseen isyyspäivärahaa isän on toimitettava kansalliselle sosiaalivakuutuslaitokselle (VSAA) hakemus, työnantajan todistus siitä, että isä on lapsen syntymän vuoksi lomalla, sekä syntymätodistus.

Vanhempainpäiväraha

Saadakseen vanhempainpäivärahaa yhden vanhemmista tai henkilön, joka huolehtii lapsesta tämän huoltajana, adoptiovanhempana tai sijaisvanhempana, on toimitettava kansalliselle sosiaalivakuutuslaitokselle (VSAA) hakemus.

Hakemuksen voi jättää mihin tahansa VSAA:n toimistoon. Isä tai äiti voi viedä sen sinne itse, tai hänen valtuuttamansa henkilö voi jättää sen sinne esittämällä valtakirjan. Hakemuksen toimittavan henkilön on esitettävä henkilöllisyystodistuksensa. Hakemuksen voi myös lähettää postitse VSAA:n toimistoon tai toimittaa sähköisesti. Äitiys-, isyys- ja vanhempainetuksia voi hakea 12 kuukauden kuluessa synnytyksestä.

Luku V: Työkyvyttömyysetuudet

Työkyvyttömyysetuuksien saamisen edellytykset

Työkyvyttömyyseläkkeen saaminen edellyttää, että henkilö on ollut vakuutettuna vähintään kolme vuotta, ettei hän ole saavuttanut vanhuuseläkkeen saamiselle asetettua ikää (62 vuotta) ja että hänet on todettu työkyvyttömäksi. Työkyvyttömyysasteen ja työkyvyttömyyden keston määrittelee työterveyslääkäreiden kansallinen lautakunta (VDEAVK).

Työkyvyttömyyseläkettä maksetaan siihen asti, kunnes työkyvytön henkilö saavuttaa vanhuuseläkkeen myöntämiseksi asetetun ikärajan.

Mitä järjestelmä kattaa?

Ensimmäisen ja toisen luokan työkyvyttömyydestä kärsiville henkilöille maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen määrä riippuu

- vakuutetun keskimääräisestä vakuutuslaskusta, joka lasketaan 36 peräkkäiseltä kuukaudelta työkyvyttömyyseläkkeen myöntämistä välittömästi edeltävien viiden vuoden ajalta
- vakuutetun vakuutuskertymästä
- siitä, millainen vakuutuskertymä henkilölle voi ylipäänsä kertyä 15 vuoden iän ja eläkeiän välisenä aikana).

Kolmannen luokan työkyvyttömyyseläkkeen määrä vastaa valtion sosiaaliturvaetuuden määrää.

Työkyvyttömyyseläkettä myönnetään vähimmäismäärä, jos henkilö ei ole ollut työkyvyttömyysvakuutuksen piirissä työkyvyttömyyseläkkeen myöntämistä edeltävien viiden vuoden aikana.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajat, joiden eläke on myönnetty ennen 1. tammikuuta 2012, ovat oikeutettuja kuukausittaiseen lisämaksuun 31.12.1995 mennessä kertyneiden ja eläkettä myönnettäessä (tai uudelleen laskettaessa) huomioon otettujen vakuutuskausien osalta.

Työkyvyttömyysetuuksien saaminen

Saadakseen työkyvyttömyyseläkettä vakuutetun on toimitettava kansalliselle sosiaalivakuutuslaitokselle (VSAA) työkyvyttömyyseläkehakemus sekä todistus hänelle kertyneiden työvuosien määrästä.

Luku VI: Vanhuuseläkkeet ja -etuudet

Vanhuusetuuksien saamisen edellytykset

Vanhuuseläkettä voidaan myöntää miehille ja naisille, jotka ovat täyttäneet 62 vuotta ja joille on kertynyt vakuutusaikaa vähintään 10 vuoden ajan.

Vakuutettu, jolle on kertynyt vähintään 30 vuoden vakuutuskertymä ja jolla on ollut huollettavanaan vähintään viisi lasta tai vammainen alle 8-vuotias lapsi, voi hakea vanhuuseläkettä viisi vuotta ennen lakisääteistä eläkeikää. Jos vakuutetulta on evätty huoltajuus, hän ei ole oikeutettu varhennettuun vanhuuseläkkeeseen.

Varhaiseläke

Miehet ja naiset, joilla on vakuutuskausia vähintään 30 vuotta, voivat hakea varhaiseläkettä kaksi vuotta ennen tavanomaista eläkeikää.

Lisäeläke

Rahastoperusteinen lisäeläkejärjestelmä eli toisen pilarin eläkejärjestelmä on pakollinen kaikille vakuutetuille, jotka ovat 1.7.2001 alle 30-vuotiaita. 30–49-vuotiaat henkilöt voivat liittyä vapaaehtoisesti toisen pilarin eläkejärjestelmään.

Mitä järjestelmä kattaa?

Vanhuuseläkkeen määrä riippuu vakuutusmaksujen maksajalle (vuoteen 1996 mennessä) kertyneestä vakuutusajasta, vakuutusmaksujen määrästä (vuodesta 1996 lähtien) ja henkilön iästä.

Laskettaessa vanhuuseläkkeen määrää siirtymäaikana huomioon otetaan paitsi 1.1.1996 lähtien vakuutetun suorittamien tai hänelle hyvitettyjen maksujen kartuttama pääoma myös alkupääoma 31.12.1995 asti kestäneeltä vakuutuskaudelta. Alkupääoman määrä riippuu vakuutetun vakuutuskertymästä ja hänen keskimääräisestä vakuutuslaskasta vuosien 1996 ja 1999 välisenä aikana (4 vuotta).

Vanhuuseläkkeen saajat, joiden eläke on myönnetty ennen 1. tammikuuta 2012, ovat oikeutettuja kuukausittaiseen lisämaksuun 31.12.1995 mennessä kertyneiden ja eläkettä myönnettäessä (tai uudelleen laskettaessa) huomioon otettujen vakuutuskausien osalta.

Varhaiseläke

Jos varhaiseläke myönnetään 1.7.2009 jälkeen, myönnetyn eläkkeen määrästä maksetaan 50 %, mutta jos eläke on myönnetty 30.6.2009 mennessä, myönnetyn eläkkeen määrästä maksetaan 80 %.

Vanhuusetuuksien saaminen

Saadakseen vanhuuseläkettä vakuutetun on toimitettava kansalliselle sosiaalivakuutuslaitokselle (VSAA) eläkehakemus, johon liitetään kirjanen, johon on kirjattu tiedot hänen työsuhteistaan, sekä muut todistukset hänelle kertyneistä työvuosista.

VII luku: Eloonjääneiden etuudet

Eloonjääneiden etuuksien saamisen edellytykset

Perhe-eläke

Eloonjääneiden eläkkeitä voidaan myöntää edunjättäjän perheenjäsenille, joita vakuutettu on elättänyt näiden työkyvyttömyyden vuoksi. Eloonjääneiden eläkettä myönnetään edunjättäjän lapsille riippumatta siitä, olivatko he tämän huollettavina vai eivät.

Työkyvyttömiksi perheenjäseniksi katsotaan

- alle 18-vuotiaat lapset sekä alle 18-vuotiaana vammautuneet täysi-ikäiset lapset
- alle 18-vuotiaat siskot, veljet ja lapsenlapset, joiden vanhemmat eivät ole työkykyisiä, tai täysi-ikäiset mutta alle 18-vuotiaana vammautuneet siskot, veljet ja lapsenlapset.

Edellä tarkoitetuilla 18–24-vuotiailla henkilöillä on oikeus eloonjääneiden eläkkeeseen, jos he ovat päätoimisia opiskelijoita.

Edunjättäjän adoptiolapsilla on samat oikeudet perhe-eläkkeeseen kuin hänen biologisilla lapsillaan.

Kuolemantapauksen johdosta myönnettävät avustukset

Hautausavustus myönnetään

- vakuutetun perheenjäsenille tai vakuutetun hautajaiset tosiasiallisesti maksaneelle henkilölle
- menehtyneen työttömän perheenjäsenille tai työttömän hautajaiset tosiasiallisesti maksaneelle henkilölle, jos tämä henkilö on saanut työttömyysetuutta tai maksanut vakuutusmaksuja vähintään 12 kuukauden ajan viimeisten 36 kuukauden aikana ennen työttömäksi ilmoittautumista
- vakuutetulle hänen perheenjäsenensä kuollessa
- valtion eläkkeen saajan tai valtion sosiaaliturvaetuuden saajan perheelle tai hautajaiset tosiasiallisesti maksaneelle henkilölle.

Hautausavustus myönnetään myös silloin, kun vakuutettu tai hänen perheenjäsenensä on kuollut kuukauden kuluessa sosiaalivakuutusmaksukauden päättymisestä.

Mitä järjestelmä kattaa?

Perhe-eläke

Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa otetaan huomioon edesmenneen perheenhuoltajan ennakoidun vanhuuseläkkeen määrä, joka ei voi olla pienempi kuin 65 % valtion sosiaaliturvaetuudesta kutakin lasta kohti. Lapseneläkkeen määrä lasketaan edunjättäjän ennakoidun vanhuuseläkkeen perusteella:

- yhdestä lapsesta: 50 % eläkkeestä
- kahdesta lapsesta: 75 % eläkkeestä
- kolmesta tai useammasta lapsesta: 90 % eläkkeestä.

Perhe-eläkettä myönnetään perheenhuoltajan kuolinpäivästä lähtien, jos asiakirjat toimitetaan 12 kuukauden sisällä kuolinpäivästä.

Kuolemantapauksen johdosta myönnettävät avustukset

Vakuutetun kuollessa maksettavan hautausavustuksen määrä lasketaan kertomalla vakuutetun keskimääräinen kuukausittainen vakuutuspalkka kahdella. Jos edesmennyt henkilö oli työtön, avustuksen määrä lasketaan kertomalla kuolinpäivänä voimassa ollut valtion kuukausittainen sosiaaliturvaetus kolmella. Jos edesmennyt henkilö oli vakuutetun huollettava perheenjäsen, avustuksen määrä lasketaan kertomalla kuolinpäivänä voimassa ollut valtion kuukausittainen sosiaaliturvaetus kolmella. Jos edesmennyt henkilö oli valtion eläkkeen saaja, hautausavustus vastaa kahden kuukauden eläkettä. Edesmenneen valtion eläkkeen saajan puolisoilla on myös oikeus ylimääräiseen avustukseen, joka vastaa edesmenneen henkilön kahden kuukauden eläkettä edellyttäen, että hän saa vanhuus-, työkyvyttömyys- tai palvelueläkettä. Jos edesmennyt henkilö oli valtion sosiaaliturvaetuuden saaja, avustuksen määrä lasketaan kertomalla valtion kuukausittainen sosiaaliturvaetus kahdella.

Eloonjääneiden etuuskien saaminen

Perhe-eläke

Saadakseen perhe-eläkettä edunsaajan on toimitettava mihin tahansa kansallisen sosiaalivakuutuslaitoksen (VSAA) toimistoon seuraavat asiakirjat ja esitettävä henkilöllisyystodistuksensa:

- eläkehakemus
- kuolintodistus
- lasten syntymätodistukset (tarvittaessa)
- todisteet edesmenneelle henkilölle kertyneiden työvuosien määrästä
- todisteet sukulaisuussuhteista
- todisteet lapsen työkyvyttömyydestä (tarvittaessa)
- todisteet siitä, että edesmennyt henkilö elätti edunsaajaa
- oppilaitoksen todistus siitä, että lapsi on täyttänyt 18 vuotta.

Kuolemantapauksen johdosta myönnettävät avustukset

Hautausavustuksen saamiseksi edunsaajan on toimitettava kansalliselle sosiaalivakuutuslaitokselle (VSAA) hakemus.

Jos kuolema johtui työtaturmasta tai ammattitaudista, edunsaajan on toimitettava myös todistus työtaturmasta tai erikoislääkärin lausunto ammattitaudista.

Hakemuksen ja asiakirjat voi toimittaa mihin tahansa VSAA:n toimistoon henkilöllisyystodistuksen esittämistä vastaan. Hakemukset voi myös lähettää postitse VSAA:n toimistoon tai toimittaa sähköisesti. Hautausavustusta voi hakea 12 kuukauden kuluessa kuolinpäivästä.

VIII luku: Työtapaturma- ja ammattitautietuudet

Työtapaturma- ja ammattitautietuuksien saamisen edellytykset

Näitä korvauksia voidaan maksaa vakuutetulle, joka menettää tilapäisesti työkykynsä tai kuolee työtapaturman tai ammattitaudin vuoksi.

Ammattitaudista maksettavan korvauksen saaminen edellyttää, että henkilöllä on ollut vähintään kolme vuotta vakuutus ammattitautien ja työtapaturmien varalta.

Jos vakuutettu kuolee työtapaturman tai ammattitaudin seurauksena, hänen perheenjäsenillään on oikeus perhe-eläkkeeseen ja hautausavustukseen

Mitä järjestelmä kattaa?

Korvauksia on erityyppisiä:

- sairauspäiväraha;
- työkyvyttömyysavustus (korvaus työkyvyn menetyksestä, jos työkyvyttömyysaste on vähintään 25 %);
- ylimääräisistä sairaanhoito- ja kuntoutuskuluista, henkilökohtaisesta hoidosta, teknisten apuvälineiden ostamisesta ja korjaamisesta, matkakustannuksista ja lääkärikäynneistä maksettava korvaus.

Sairauspäivärahan ja työkyvyttömyysetuuden määrä riippuu vakuutetun keskimääräisestä vakuutuslaskusta. Se lasketaan 12 viimeiseltä kuukaudesta, joista jätetään pois kaksi työtapaturman sattumista tai ammattitaudin toteamista edeltänyttä kalenterikuukautta.

Lisäkustannuksista maksettavan korvauksen kokonaismäärä vakuutustapausta kohti ei saa olla suurempi kuin valtion sosiaaliturvaetuuden määrä kerrottuna kahdellakymmenellä.

Sairauspäiväraha

Sairausetuuden määrä on työtapaturman yhteydessä 80 % henkilön keskimääräisestä vakuutuslaskusta. Sitä maksetaan 11. päivästä lähtien, jos henkilö on työkyvytön (1. päivästä 10. kalenteripäivään sairauspäivärahan maksaa työnantaja), ja ensimmäisestä päivästä lähtien, jos henkilö on sairastunut ammattitautiin.

Tilapäisesti tammikuun 1. päivän 2010 ja joulukuun 31. päivän 2014 välisenä aikana 11,51 latia (17 euroa) ylittävistä etuuden osasta maksetaan vain puolet.

Työkyvyttömyysetuus

Työkyvyttömyysetuuksien määrä lasketaan työkyvyn aleneman ja henkilön keskimääräisen vakuutuslaskun perusteella.

Työtapaturma- ja ammattitautietuuksien saaminen

Saadakseen näitä etuuksia vakuutetun on toimitettava kansalliselle sosiaalivakuutuslaitokselle (VSAA) hakemus sekä todistus työtapaturmasta tai työterveyslääkäreiden kansallisen lautakunnan (VDEAVK) lausunto.

Eri korvausten ja etuuksien saamiseksi on toimitettava seuraavat täydentävät asiakirjat:

- sairauspäiväraha: työkyvyttömyystodistus (palkkakuitti)
- työkyvyttömyysetuus: ote työterveyslääkäreiden kansallisen lautakunnan (VDEAVK) asiakirjasta, jossa todetaan henkilön työkyvyttömyysaste
- korvaus ylimääräisistä kustannuksista: tositteet, jotka osoittavat tarpeen ja ylimääräisten kulujen määrän
- korvaus elättäjän menetyksestä: lääketieteellisen laitoksen antama todistus, joissa kuoleman todetaan johtuneen työtapaturmasta tai ammattitaudista sekä todistukset sukulaisuussuhteista, työkyvyttömyydestä tai elättämisestä.

Nämä asiakirjat voi toimittaa mihin tahansa VSAA:n toimistoon, ja ne toimittavan henkilön on esitettävä henkilöllisyystodistuksensa.

Korvaus perhehuoltajan menettämisestä

Jos vakuutettu kuolee työtapaturman tai ammattitaudin vuoksi, perhehuoltajan menettämisestä maksetaan korvausta hänen perheenjäsenilleen, jotka ovat työkyvyttömiä ja jotka olivat osittain tai kokonaan edunjättäjän huollettavina. Perhehuoltajan menettämisestä maksettavan korvauksen määrä lasketaan suhteessa edunjättäjän keskimääräiseen kuukausittaiseen vakuutuspalkkaan.

Korvaus perhehuoltajan menettämisestä maksetaan edunjättäjän lapsille 18 vuoden ikään saakka, tai 24 vuoden ikään saakka, jos lapset ovat päätoimisia opiskelijoita toisen asteen keskiasteen oppilaitoksessa tai korkeakoulussa. Jos edunjättäjän lapsi on vammautunut ennen 18 ikävuottaan, hänellä on oikeus korvaukseen iästä riippumatta.

IX luku: Perhe-etuudet

Perhe-etuuksien saamisen edellytykset

Perhe-etuuksia voidaan myöntää Latvian kansalaisille, muille kuin maan kansalaisille, ulkomaalaisille ja ei minkään maan kansalaisille, joille on myönnetty henkilötunnus ja jotka asuvat pysyvästi Latviassa.

Eri perhe-etuuksiin sovelletaan erityisiä myöntämisedellytyksiä (katso jäljempänä "Mitä järjestelmä kattaa").

Mitä järjestelmä kattaa?

Syntymäavustus

Syntymäavustusta maksetaan lapsen toiselle vanhemmalle tai lapsen huoltajana toimivalle henkilölle, kunnes lapsi täyttää vuoden. Oikeus syntymäavustukseen alkaa kahdeksan päivän kuluttua lapsen syntymästä, adoptiosta tai huoltajuuden saamisesta.

Syntymäavustus on kiinteämääräinen etuus. Syntymäavustus on 296 Latvian latia (425 euroa).

Lapsenhoitoetus

Lapsenhoitoetuutta myönnetään henkilölle, joka huolehtii lapsesta kahden vuoden ikään asti.

Lapsenhoitoetuutta ei myönnetä sellaisen lapsen perusteella, jonka syntymä antaa oikeuden äitiyspäivärahaan tai vanhempainetuuteen samalla ajanjaksolla.

Etuuden määrä määräytyy seuraavasti:

- vanhemmalle (äidille tai isälle), joka ei ole palkkatyössä, kunnes lapsi täyttää vuoden: kuukausittainen maksu on 50 latia (72 euroa).
- vanhemmalle, jonka hoitama lapsi on 1–2-vuotias: kuukausittainen maksu on 30 latia (43 euroa).

Jos lapsia syntyy kerralla useampi kuin yksi (kaksoiset tai useampia), lapsenhoitoetuutta tai vanhempainetuutta täydennetään lisällä, jota maksetaan toisesta lapsesta alkaen. Lisää maksetaan 50 latia (72 euroa) kuukaudessa alle vuoden ikäisestä lapsesta ja tämän jälkeen 30 latia (43 euroa) kuukaudessa alle kaksivuotiaasta lapsesta.

Vammaisen lapsen hoitoetus

Vammaisen lapsen hoitoetuutta myönnetään henkilölle, joka hoitaa lasta, jonka työterveyslääkäreiden kansallinen lautakunta (VDEAVK) on todennut vammaiseksi. VDEAVK antaa todistuksen, jossa lapsen todetaan tarvitsevan erityistä huolenpitoa, koska hänellä on vaikea fyysinen vamma ja hänen toimintakykynsä on alentunut huomattavasti.

Oikeus vammaisen lapsen hoitoetuuteen syntyy heti, kun VDEAVK antaa todistuksen, jossa lapsen todetaan tarvitsevan erityistä huolenpitoa. Tämän etuuden maksaminen päättyy, kun lapsen erikseen määritelty invaliditeetti- ja hoitojakso päättyy tai kun lapsi täyttää 18 vuotta. Vammaisen lapsen hoitoetus on kiinteämääräinen kuukausittainen maksu, 150 latia (216 euroa).

Lapsilisä

Lapsilisää myönnetään jokaiselle (toiselle vanhemmalle, huoltajalle tai tosiasialliselle huoltajalle), joka kasvattaa lasta,

- joka on 1–15-vuotias;
- joka on täyttänyt 15 vuotta mutta saa yleissivistävää opetusta tai ammatillista koulutusta ja on naimaton. Näissä tapauksissa lapsilisää maksetaan niin kauan, kunnes lapsen opinnot päättyvät, kunnes hän täyttää 19 vuotta tai kunnes hän avioituu.

Kuukausittainen maksu on 8,00 latia (11 euroa). Se ei vaihtele lasten lukumäärän eikä tulojen mukaan. Etuutta ei makseta lapsesta, joka on laitoshoidossa.

Jos lapsilisää myönnetään alle 18-vuotiaasta vammaisesta lapsesta, etuutta täydennetään kiinteämääräisellä lisällä, joka on 75 latia (108 euroa). Vammaista lasta kasvattavan henkilön oikeus tähän lisään pysyy voimassa lapsilisän maksusta riippumatta, kunnes vammaisen lapsi täyttää 18 vuotta.

Muita lisiä voidaan maksaa niiden tukemiseksi, jotka toimivat sijais- tai adoptiovanhempina tai huolehtivat lapsista muulla tavoin (esimerkiksi holhoojat). Lisätietoja saat MISSOCin taulukoista.

Perhe-etuuksien saaminen

Hakemukset toimitetaan kansalliselle sosiaalivakuutuslaitokselle (VSAA) henkilökohtaisesti, postitse tai sähköisesti.

X luku: Työttömyys

Edellytykset työttömyysetuuksien saamiseksi

Voidakseen saada työttömyyskorvausta henkilön on ilmoittauduttava työttömäksi kansalliseen työvoimatoimistoon (NVA). Hänen on täytynyt työskennellä vähintään vuoden ennen työttömäksi jäämistä ja maksaa työttömäksi ilmoittautumista edeltäneiden 12 kuukauden aikana vakuutusmaksuja vähintään yhdeksältä kuukaudelta.

Työttömyyskorvausta voidaan maksaa myös työttömälle, joka ei ole työttömäksi ilmoittautumistaan edeltäneiden kahdentoista kuukauden aikana maksanut työttömyysvakuutusmaksuja lainkaan tai on maksanut niitä alle yhdeksän kuukauden ajalta mutta joka on tänä aikana todettu työkykyiseksi työkyvyttömyysjakson jälkeen tai jolla on ollut huollettavanaan alle 16-vuotias vammaisen lapsi. Näissä tapauksissa työttömyyskorvausta voidaan myöntää sillä ehdolla, että työntekijä on ilmoittautunut kansalliseen työvoimatoimistoon (NVA) kuukauden sisällä toipumisestaan tai vammaisen lapsen 16-vuotissyntymäpäivästä (tai alle 16-vuotiaan lapsen kuolinpäivästä).

Mitä järjestelmä kattaa?

Työttömyysetuuden määrä lasketaan sosiaaliturvamaksujen laskentaperusteena käytetyn palkan pohjalta. Maksun määrä ja enimmäiskesto riippuu vakuutuskertymän pituudesta:

- henkilöt, joille on kertynyt vakuutusmaksuja 1–9 vuoden ajalta: 50 % keskimääräisestä vakuutuslaskusta (enimmäispituus: 4 kuukautta);
- henkilöt, joille on kertynyt vakuutusmaksuja 10–19 vuoden ajalta: 55 % keskimääräisestä vakuutuslaskusta (enimmäispituus: 6 kuukautta);
- henkilöt, joille on kertynyt vakuutusmaksuja 20–29 vuoden ajalta: 60 % keskimääräisestä vakuutuslaskusta (enimmäispituus: 9 kuukautta);
- henkilöt, joille on kertynyt vakuutusmaksuja vähintään 30 vuoden ajalta: 65 % keskimääräisestä vakuutuslaskusta (enimmäispituus: 9 kuukautta).

Mainitut määrät ("kiinteät etuudet") maksetaan täysimääräisinä vain työttömyyskauden ensimmäisinä kuukausina, ja työttömyyden kestäessä pidempään määrät pienenevät.

- henkilöt, joille on kertynyt vakuutusmaksuja 1–9 vuoden ajalta:
 - kaksi ensimmäistä työttömyyskuukautta: 100 % vahvistetusta korvauksesta,
 - kolmas ja neljäs työttömyyskuukausi: 75 % vahvistetusta korvauksesta,
- henkilöt, joille on kertynyt vakuutusmaksuja 10–19 vuoden ajalta:
 - kaksi ensimmäistä työttömyyskuukautta: 100 % vahvistetusta korvauksesta,
 - 3.-4. työttömyyskuukausi: 75 % vahvistetusta korvauksesta,
 - 5.-6. työttömyyskuukausi: 50 % vahvistetusta korvauksesta,
- henkilöt, joille on kertynyt vakuutusmaksuja vähintään 20 vuoden ajalta:
 - kolme ensimmäistä työttömyyskuukautta: 100 % vahvistetusta korvauksesta,
 - 4.-6. työttömyyskuukausi: 75 % vahvistetusta korvauksesta,

- 7.-9. työttömyyskuukausi: 50 % vahvistetusta korvauksesta.

Lisäksi 1. tammikuuta 2010 ja 31. joulukuuta 2014 välisenä aikana 11,51 latia (17 euroa) päivässä ylittävistä osasta maksetaan vain puolet,

Työttömyysetuuksien saaminen

Saadakseen työttömyyskorvausta työttömän on ensin ilmoitettava työttömäksi valtion työvoimatoimistossa (*NVA*) ja toimitettava sitten kansalliselle sosiaalivakuutuslaitokselle (*VSAA*) työttömyyskorvaushakemus sekä asiakirjat, jotka osoittavat hänen vakuutuskausiensa määrän (kirjanen, johon on kirjattu tiedot hänen työsuhteistaan, työtodistukset, työsopimukset ja todisteet työsuhteen päättymisestä), jos kansallisella sosiaalivakuutuslaitoksella ei ole tietoja hänen vakuutuskausistaan.

Jos hakemuksen jättää henkilö, jolla oli ennen työttömäksi ilmoittautumistaan huollettavana alle 16-vuotias vammaisen lapsi, tai jos hakija on todettu työkykyiseksi työkyvyttömyysjakson jälkeen, työterveyslääkäreiden kansallisen lautakunnan (*VDEAVK*) on vahvistettava lapsen vammaisuus tai hakijan työkyvyttömyysjakso ja hakijan on toimitettava lisätiedot kansalliselle sosiaalivakuutuslaitokselle.

Hakemus on toimitettava johonkin kansallisen sosiaalivakuutuslaitoksen (*VSAA*) toimistoon henkilökohtaisesti, postitse tai sähköisesti.

XI luku: Vähimmäistoimeentulo

Vähimmäistoimeentuloetuuksien saamisen edellytykset

Vähimmäistuloetus

Järjestelmän tarkoitus on taata vähimmäistulotaso kaikille vähävaraisille henkilöille ja kotitalouksille. Henkilö (tai perhe) katsotaan vähävaraiseksi, jos viimeisten kolmen kuukauden tulot (perheenjäsentä kohti) ovat korkeintaan 90 latia (129 euroa) ja jos henkilö tai perhe täyttää varallisuutta koskevat ehdot.

Oikeus etuuteen on

- Latvian kansalaisilla
- kansalaisuudettomilla henkilöillä ja ulkomaan kansalaisilla, joille on myönnetty henkilötunnus, paitsi henkilöillä, jotka ovat saaneet väliaikaisen oleskeluluvan
- pakolaisilla ja henkilöillä, joille on myönnetty vaihtoehtoinen (toissijaista suojelua saavan henkilön) asema, sekä heidän perheenjäsenillään.

Kansallisuuteen tai ikään liittyviä vaatimuksia ei ole, mutta hakijan on asuttava pysyvästi kyseisen paikallisviranomaisen hallintoalueella.

Valtion sosiaaliturvaetus

Valtion sosiaaliturvaetus myönnetään jokaiselle, joka ei saa valtion eläkettä (lukuun ottamatta vammaisille maksettavaa eloonjääneiden eläkettä) tai työtapaturman tai ammattitaudin perusteella maksettavaa vakuutuskorvausta, seuraavin ehdoin:

- Henkilö ei ole palkansaaja, ja hän on saavuttanut eläkeiän viisi vuotta sitten. Tuki myönnetään hänelle loppuelämäksi.
- Henkilö on työkyvytön ja täyttänyt 18 vuotta. Tuki myönnetään hänelle työkyvyttömyyden ajaksi.
- Henkilö on alaikäinen, hän on menettänyt joko toisen tai molemmat vanhempansa (tai huoltajansa) ja hän on naimaton. Hän saa tukea, kunnes hänestä tulee täysi-ikäinen. Tuen maksamista jatketaan täysi-ikäiselle henkilölle 20 vuoden ikään asti, jos hän osallistuu yleissivistävään opetukseen tai ammatilliseen koulutukseen, tai 24 vuoden ikään asti, jos hän opiskelee täysipäiväisesti yliopistossa.

Liikuntarajoitteisille vammaisille henkilöille kuljetuskustannusten korvaamiseksi maksettava avustus (liikkumisavustus)

Tätä avustusta voidaan myöntää vammaiselle itselleen taikka henkilölle, jolla on huollettavanaan vammaisia lapsia. Avustuksen saaminen edellyttää lääkärintodistusta, jossa todetaan, että henkilö tarvitsee mukautetun ajoneuvon ja avustusta kuljetuskustannusten korvaamiseen. Vammaiset ovat oikeutettuja tähän avustukseen siitä päivästä lähtien, jona työterveyslääkäreiden kansallinen lautakunta (VDEAVK) myöntää heille todistuksen.

Mitä järjestelmä kattaa?

Vähimmäistuloetus

Vähimmäistuloetus (*Pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai*) lasketaan hallituksen vahvistaman määrän (40 latia (57 euroa) aikuisille ja 45 latia (65 euroa) lapsille = taatun vähimmäistulon taso) ja henkilön tai kotitalouden tulojen välisenä erotuksena.

Vähimmäistuloetuutta myönnetään kerrallaan 6 tai 12 kuukaudeksi, ja sen maksamista voidaan jatkaa.

Kunnat myöntävät erillistä asumistukea. Tämän etuuden määrä vaihtelee kunnittain käytettävissä olevien resurssien mukaan. Jos henkilölle on myönnetty vähävaraisen henkilön asema ja hän on ilmoittanut haluavansa ryhtyä kunnan tukeman asunnon vuokralaiseksi, hän voi vuokrata asunnon kunnan tukemana, jolloin vuokra on alhainen ja muut asumiskustannukset maksetaan.

Valtion sosiaaliturvaetus

Valtion sosiaaliturvaetus on kiinteämääräinen kuukausittainen maksu. Määrä on nykyään 45 latia (65 euroa) kuukaudessa, paitsi lapsuudesta saakka todetun vammaisuuden tapauksessa. Tässä tapauksessa sitä maksetaan 75 latia (108 euroa) kuukaudessa.

Liikuntarajoitteisille vammaisille henkilöille kuljetuskustannusten korvaamiseksi maksettava avustus (liikkumisavustus)

Avustusta maksetaan puolivuositain sen myöntämispäivästä alkaen. Avustuksen maksaminen lakkaa määritellyn vammaisuusajan päättyessä. Liikkumisavustus on kiinteämääräinen etuus. Sitä maksetaan puolivuositain 56 latia (80 euroa).

Vähimmäistoimeentuloetuuksien saaminen

Vähimmäistuloetus

Kunnan sosiaalitoimisto (*pašvaldības sociālais dienests*) arvioi, onko henkilö tai perhe vähävarainen. Jotta kunnan sosiaalitoimisto voi arvioida henkilön tai kotitalouden tulot ja aineelliset varat, hakijan on toimitettava sille ilmoitus toimeentulonsa perusteista ja – jos tarvittavia tietoja ei ole paikallishallinnon ja valtion tietokannoissa – tuloja koskeva ilmoitus.

Kunnan sosiaalitoimiston päätöksestä voi tehdä oikaisuvaatimuksen kunnanvaltuustolle. Perhe (henkilö) voi hakea muutosta kunnanvaltuuston tekemään päätökseen valittamalla hallinto-oikeuteen hallintomenettelyistä annetussa laissa määritettyjen menettelyjen mukaisesti.

Valtion sosiaaliturvaetus

Valtion sosiaaliturvaetuuden saamiseksi hakijan on toimitettava hakemus johonkin kansallisen sosiaalivakuutuslaitoksen (VSAA) toimistoon (henkilökohtaisesti, postitse tai sähköisesti).

Liikuntarajoitteisille vammaisille henkilöille kuljetuskustannusten korvaamiseksi maksettava avustus (liikkumisavustus)

Kuljetuskustannusten korvaamiseksi maksettavan avustuksen saamiseksi hakijan on toimitettava hakemus johonkin kansallisen sosiaalivakuutuslaitoksen (VSAA) toimistoon (henkilökohtaisesti, postitse tai sähköisesti).

XII luku: Pitkäaikaishoito

Pitkäaikaishoidon saamisen edellytykset

Seuraavilla henkilöillä on oikeus tukeen:

- Latvian kansalaisilla
- kansalaisuudettomilla henkilöillä ja ulkomaan kansalaisilla, jotka ovat saaneet henkilötunnuksen (paitsi henkilöillä, jotka ovat saaneet väliaikaisen oleskeluluvan).

Tukea voidaan antaa, jos henkilö ei pysty huolehtimaan itsestään ja suoriutumaan jokapäiväisistä toimistaan ikänsä ja terveysongelmien takia. Sitä voidaan antaa myös orvoille ja lapsille, joilla ei ole vanhempia huolehtimassa. Oikeus etuuteen on myös vanhuksilla ja vammaisilla lapsilla tai aikuisilla, jotka kärsivät iän tai terveysongelmien aiheuttamasta fyysisestä tai psyykkisestä vaivasta (jos heidän perheenjäsenensä eivät pysty tarjoamaan tarvittavaa hoitoa). Sama pätee lapsiin, joilla ei ole vanhempia huolehtimassa, jos he eivät voi jäädä omaan perheeseensä eikä sijaisperheen löytäminen onnistu. Potilaat, joilla on todettu jokin tietyistä sairauksista, ovat oikeutettuja terveydenhoitoon kotona.

Mitä järjestelmä kattaa?

Pitkäaikaishoitoa tarjotaan henkilön yksilöllisten tarpeiden ja resurssien mukaisesti (arvion tekee sosiaalityöntekijä). Pitkäaikaisen avun tarpeessa oleville henkilöille tarjotaan palveluja heidän asuinpaikassaan tai mahdollisimman lähellä sitä (kotona annettava hoito, osittainen laitoshoido).

Jos henkilö tarvitsee erityispalveluja, sosiaalihuoltoa tarjoavat pitkäaikaisen sosiaalihuollon laitokset.

Hoitoa voidaan antaa kolmella tasolla:

- kotona annettava hoito: sellaisen koulutetun tai muun henkilön antama hoito, joka tekee kotitöitä ja toimittaa ilmaiset ateriat. Jos hoitoa kotona antavat perheenjäsenet, paikallisviranomaisen tukee heitä koulutuksen, neuvonnan ja tarvittaessa myös rahaetuuksien muodossa.
- osittainen laitoshoido: tarjotaan erilaisille ryhmille, muun muassa vanhuksille, fyysisistä vaivoista kärsiville vammaisille, psyykkisistä vaivoista kärsiville sekä vakavista ja pitkäaikaisista sairauksista toipuville henkilöille. Niiden tuntien lukumäärän, jonka edunsaaja voi oleskella laitoksessa ja saada erikoispalveluja, määrittää kunta hoitolaitosten kanssa tehtyjen sopimusten mukaisesti.
- pitkäaikaishoito laitoksessa: kokopäivähoitoa tarjoavat pitkäaikaisen sosiaalihuollon laitokset orvoille ja lapsille, joilla ei ole vanhempia huolehtimassa; eläkeikäisille ja fyysisistä vaivoista kärsiville vammaisille tai sokeille; vakavista psyykkisistä vaivoista kärsiville lapsille sekä vakavista psyykkisistä vaivoista kärsiville aikuisille.

Kunta voi myöntää lisäetuuksia, myös rahamääräisiä. Rahaetuuksien määrä ja niiden tarjoamisen edellytykset riippuvat kunnasta ja sen hyväksymistä sisäisistä säännöistä.

Pitkäaikaishoidon saaminen

Hakemus tulee tehdä paikallisviranomaisen sosiaalipalveluosastolle.

Liite: Sosiaaliturvalaitosten yhteystiedot ja hyödyllisiä Internet-osoitteita

Yksityiskohtaisempia tietoja etuuksien myöntämisen edellytyksistä ja yksilöllisistä sosiaaliturvaetuksista Latviassa saa sosiaaliturvajärjestelmää hallinnoivilta julkisilta laitoksilta.

Jos haluat tietoa sosiaaliturvakysymyksistä, jotka koskevat useampaa kuin yhtä unionin jäsenvaltiota, voit etsiä sopivaa laitosta Euroopan komission ylläpitämästä laitoshakemistosta sivustolta <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa olevaan sosiaalivakuutukseen perustuvia etuuksia koskevat tiedustelut osoitetaan seuraaville laitoksille:

Sosiaalisesta hyvinvoinnista vastaava ministeriö:

Labklājības Ministrija
28 Skolas Str.
RIGA, LV-1331
<http://www.lm.gov.lv>
Puh.: + 371 6702 16 00
Faksi: +371 6727 64 45
Sähköposti: lm@lm.gov.lv

Kansallinen sosiaalivakuutuslaitos:

Valsts Sociālās Apdrošināšanas Aģentūra
70a Lacplesas Str.
RIGA, LV-1011
<http://www.vsaa.lv>
Puh.: +371 6701 18 38
Faksi: +371 6701 18 13
Sähköposti: vsaa@vsaa.lv

Kansallinen sosiaalisesta integraatiosta vastaava laitos:

Sociālās Integrācijas Valsts Aģentūra
71 Dubultu avenue
JURMALA, LV-2015
<http://www.siva.gov.lv>

Kansallinen verohallinto:

Valsts Iegēmumu Dienests
1 Smilšu Str.
RIGA, LV-1978
<http://www.vid.gov.lv>
Puh.: +371 6702 87 03
Faksi: +371 6702 87 04
Sähköposti: vid@vid.gov.lv

Kansallinen työvoimatoimisto:
Nodarbinātības Valsts Aģentūra
38 Kr.Valdemara Str.
RIGA, LV-1010
<http://www.nva.lv>

Puh.: +371 6702 17 06
Maksuton puhelin: 8007700
Faksi: +371 6702 18 06
Sähköposti: nva@nva.gov.lv

Terveysministeriö:
Veselības Ministrija
72 Brivibas Str.
RIGA, LV-1011
<http://www.vm.gov.lv>
Puh.: +371 787 60 00
Faksi: +371 787 60 02

Kansallinen terveystalvelu:
Nacionālais veselības dienests
31 Cēsu Str.
RIGA, LV-1012
<http://www.vmnvd.gov.lv>

Työterveyslääkäreiden kansallinen lautakunta (VDEAVK)
antaa asiantuntijalausuntoja työkyvyttömyystapauksista.

53 Ventspils Str.
RIGA, LV-1002
Puh.: +371 6761 48 85
Faksi: +371 6760 29 82
Sähköposti: vdeavk@vdeavk.gov.lv
<http://www.vdeavk.gov.lv>